

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Norræn matvöruskýrsla
Áherslur Samkeppniseftirlitsins

14. desember 2005

Kjarni málsins

Verð á matvörum í verslunum á Íslandi er 42% hærra en í löndum ESB

-Óviðundandi staða-

-Innflutningshömlur á búvörum virðast ein helsta ástæðan-

Vöruval í stórmörkuðum á Íslandi og í Noregi er minna en í löndum ESB

Meiri samþjöppun á matvörumörkuðum á Norðurlöndum en í öðrum löndum Evrópu

-Áhyggjuefni-

-Ísland sker sig þó ekki úr-

SE leggur ríka áherslu á eftirlit með samkeppnisháttum á matvörumarkaði

-Innflutningshömlur á búvörur-

-Hugsanlegar samkeppnishindranir vegna fákeppni á matvörumarkaði-

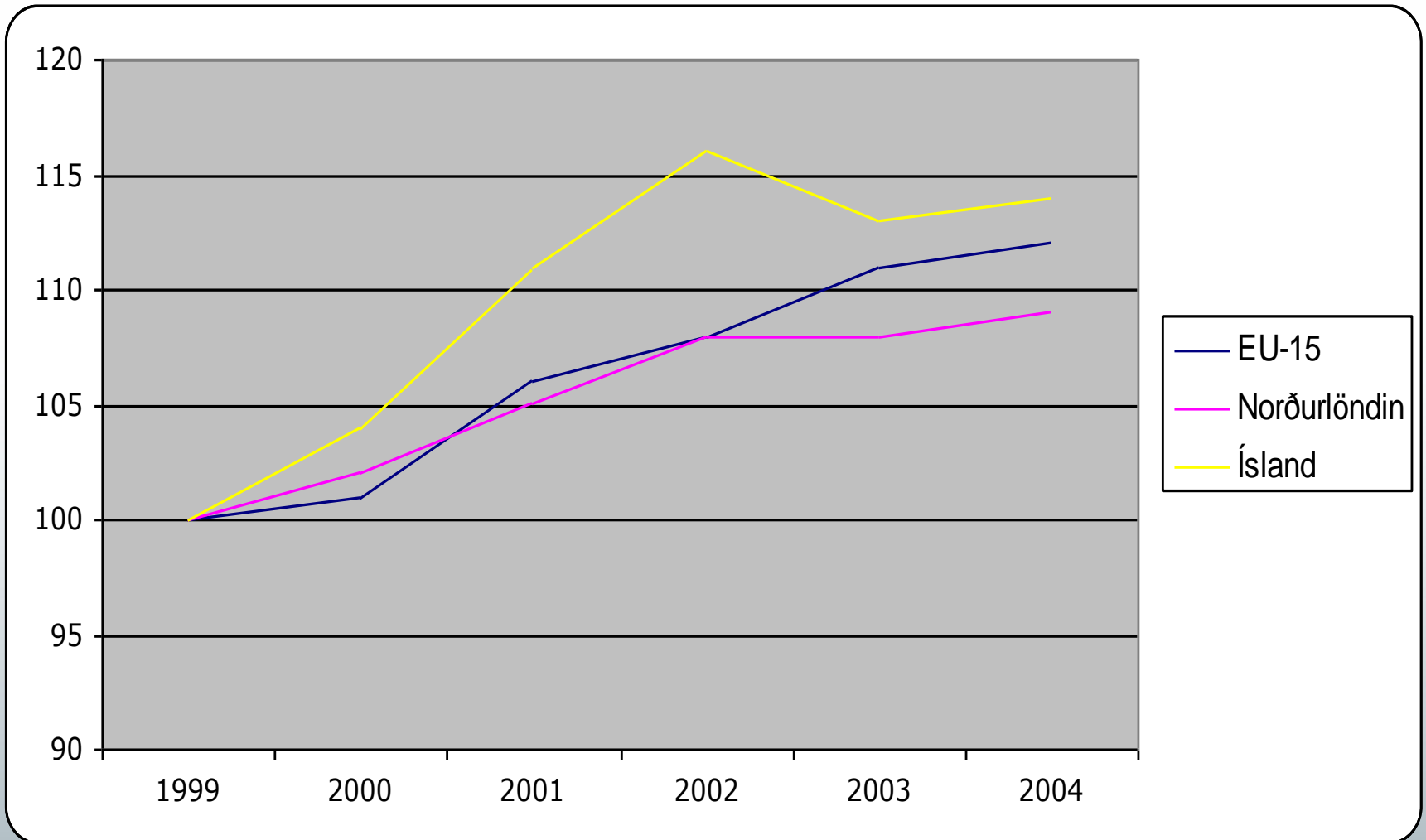
-SE kallar eftir sjónarmiðum um forgangsröðun-

Á árinu 2004 greiddu neytendur á Norðurlöndunum á milli 12% og 42% hærra meðalverð fyrir mat- og drykkjarvörur en neytendur í 15 löndum Evrópusambandsins. (áfengur bjór er undanskilinn)

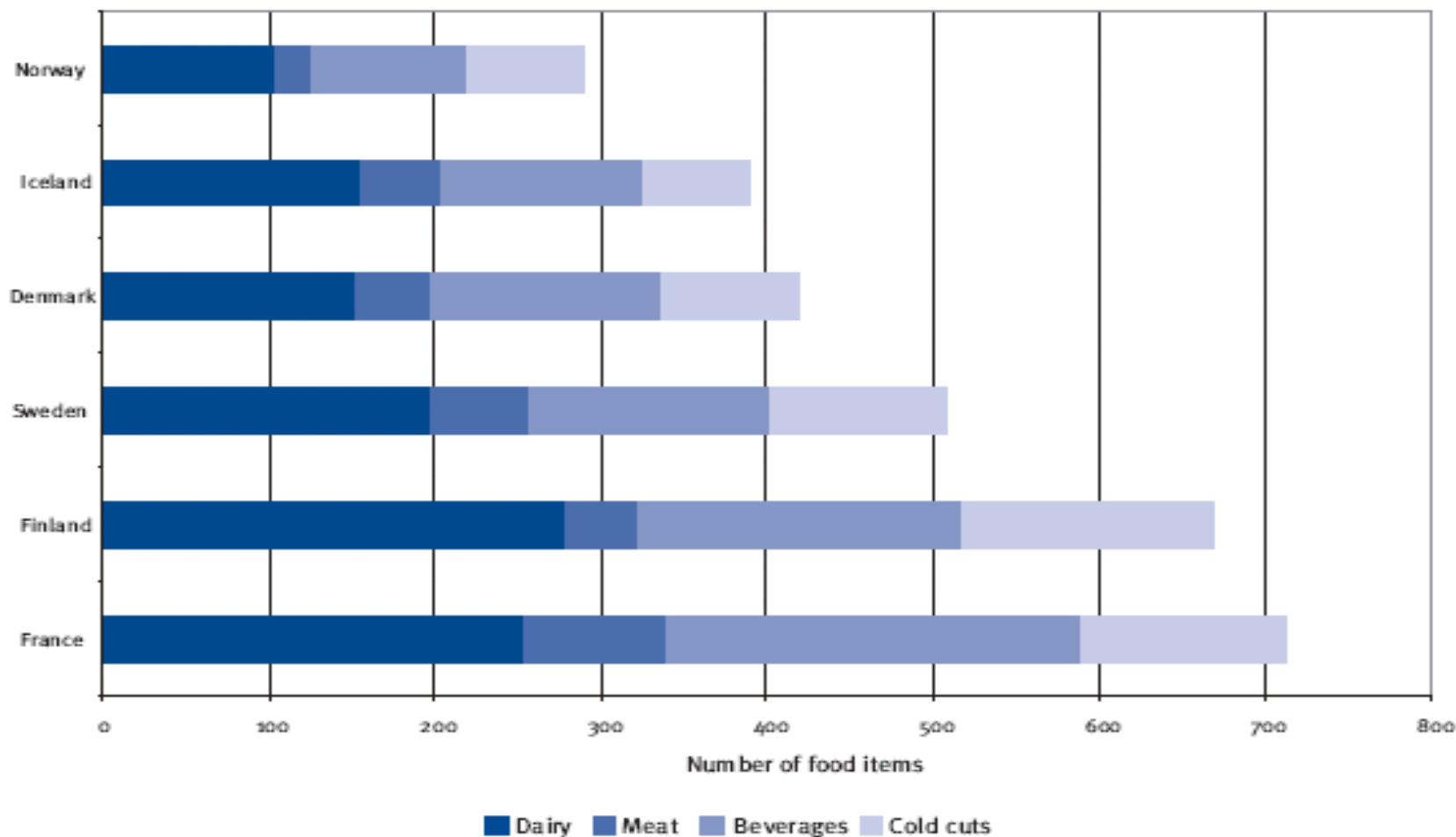
Ísland og Noregur: Innflutningshömlur á búvörum vega þungt.

Verðlag í EU-15	100
Danmörk	126
Finnland	112
Svíþjóð	112
Noregur	138
Ísland	142
Þýskaland	96
Holland	92
Frakkland	103
Ítalía	105
Belgía	98
Bretland	97
Írland	114
Austurríki	101
Grikkland	83
Spánn	78
Lúxemborg	107
Portúgal	86

Á árunum 1999-2005 hefur verið á mat og drykkjarvörum hækkað meira á Íslandi en á hinum Norðurlöndunum eða Evrópusambandslöndunum, eða um 14%.

Neytendur á Norðurlöndunum hafa úr færri vörutegundum að velja í stórmörkuðum en neytendur í Frakklandi. Minnst vöruúrval á Íslandi og í Noregi

Source: Hornstrup and Homstrup, 2005

Sambjöppun í smásöluverslun hvergi meiri í Evrópu en á Norðurlöndunum

Verðslanakeðjur	Danm	Finnl	Ísl	Nor	Svíþj	Þýskal	Bretl
Stærsta %	38	36	43	35	45	25	28
3 stærstu %	90	80	79	83	93	58	59

Sambjöppun í smásöluverslun 2002/2003

Þróunin á Íslandi

	2000	2001	2002	2003	2004 (6 mán.)
Verðslanir Haga	40%	42%	43%	45%	47%
Verðslanir Kaupáss	24%	23%	22%	22%	21%
Verðslanir Samkaupa	15%	15%	14%	14%	14%
Aðrar matvöruverslanir og matvörukeðjur	8%	8%	9%	9%	8%
Aðrar minni verðslanir	13%	12%	12%	10%	10%
Samtals	100%	100%	100%	100%	100%

Markaðshlutdeild matvöruverslana á Íslandi fyrir árin 2000-2004 (fyrstu 6 mán.2004).

Lágvöruverðsverslanir hafa aukið hlutdeild sína, ekki síst þar sem verðlag er hátt (Ísland og Noregur)

Grikkland	5%	Svíþjóð	12%	Danmörk	27%
Írland	5%	Spánn	12%	Belgía	31%
Bretland	7%	Portúgal	13%	Þýskaland	38%
Ítalía	6%	Finnland	13%	Ísland	38%
Sviss	9%	Holland	16%	Noregur	51%
Frakkland	9%	Austurríki	25%		

Markaðshlutdeild lágvöruverðsverslana í Evrópu árið 2003.

Á Íslandi auka lágvöruverðsverslanir hlutdeild sína á kostnað annarra búða

	2000	2001	2002	2003	2004
Lágvöruverðsverslanir	22%	26%	34%	38%	40%
Klukkubúðir	18%	18%	13%	12%	12%
Aðrar matvöruverslanir	60%	56%	53%	50%	48%
Samtals	100%	100%	100%	100%	100%

Markaðshlutdeild matvöruverslana á Íslandi skipt eftir formi fyrir árið 2000, 2001, 2002, 2003 og fyrstu sex mánuðir ársins 2004.

Fáir annast innkaup fyrir nokkrar keðjur

- Á Norðurlöndum: 4-6 innkaupa- og vöruhús gera samninga f.h. verslanakeðjanna við birgja og taka ákvarðanir um hvað keypt er inn.
 - Á Íslandi: Tvö stór innkaupa- og vöruhús sem eru umsvifamikil í samningum um innkaup fyrir smásöluverslanir með yfir 80% markaðshlutdeild.
- ⇒ **Verðslanakeðjurnar styrkjast.**
- ⇒ **Minna vöruúrval – færri valkostir.**
- ⇒ **Minni flutningskostnaður og betra verð, en samt verðmunur.**

Sterkar verslanakeðjur => Aukin samþjöppun hjá birgjum.

- Þrýstingur á birgja:
 - Lækkun innkaupsverðs frá birgjum.
 - Knúnir til þátttöku í markaðskostnaði, greiðslu á hilluplássi o.fl.
- Framleiðslufyrirtæki sameinast og stækkað. Einnig innflutningsfyrirtæki.
=> Standa betur að vígi gagnvart verslanakeðjum.
- En: Smærri og nýir birgjar, framleiðendur og dreifingarfyrirtæki eiga erfiðara með að ná fótfestu.
=> Þurfa aðgang að hilluplássi.

Aukinn innflutningur

- Norðurlönd: 20% aukning 1999-2003.
 - Viðskipti með matvörur milli Norðurlanda í ESB : 43% aukning á sama tíma.
- ⇒Aukin samkeppni innflutnings við innlenda framleiðslu.

En: Landsmarkaðir

- Ýmsar sérreglur (heilbrigðisreglur og innflutningshömlur).
- Neysluhættir landsbundnir.

Helstu tillögur í norrænu skýrslunni:

- Aðgangur að hilluplássi – aðgangur að markaði.
- Aðgangur verzlana að húsnæði og byggingarlóðum.
- Samrunar.
- Betri upplýsingamiðlun til neytenda.
- Sameiginlegar reglur um matvæli.
- Endurvinnsla á umbúðum.

Samkeppniseftirlitið hyggst leggja ríka áherslu á matvörumarkað

Horft til tveggja meginþátta:

- Hugsanlegar samkeppnishindranir sem tengjast aukinni samþjöppun og fákeppni.
- Skyldur stjórnvalda til að búa í haginns fyrir samkeppni.
 - Innflutningshömlur á búvörum.
 - Skipulag byggðar.

Áherslur SE:

- Beita almennum eftirlitsheimildum til að ryðja úr vegi hugsanlegum ólögætum samkeppnishindrunum.
- Kanna hvort forsendur séu til sérstakra aðgerða til að tryggja betri aðgang fyrirtækja að matvöruverslunum með vörur sínar.
- Beina því til stjórnvalda að dregið verði úr innflutningshömlum á búvörum og efla samkeppni á því sviði.
- Rannsaka gaumgæfilega hvers konar samruna á matvörumörkuðum.
- Beina því til skipulags- og byggingaryfirvalda að aðgangur fyrirtækja að verslunarhúsnæði og byggingarloðum verði sem greiðastur í þágu samkeppni.
- Hvetja til þess að stjórnvöld samræmi sértækar reglur um matvæli þeim reglum sem gilda í nágrennalöndum þannig að aðgangur að markaði verði greiðari.

Mikilvægt að forgangsraða

- SE fundar með stjórnvöldum og hagsmunaaðilum.
 - Gefinn kostur á sjónarmiðum til loka janúar.
- => Forgangsöröðun og nánari áherslur mótaðar í framhaldinu.